

ערביי ישראל – קווים להתהוותה של אירדנטה

חגי הוברמן

הנחת הנדבכים לכינונה של מדינה פלשתינית – כשהיא נשענת על קולות חברי-הכנסת הערביים.

שאלת הנאמנות התגברה אחרי כינון הרשות הפלשתינית, כשהחברה הפלשתינית החלה לחוש כ"מדינה שבדרך". מי שעוקב אחר המתרחש בשנים האחרונות בקרב ערביי ישראל, לא היה אמור להיות מופתע מכך שבלב מדינת ישראל, באום אל-פאחם, נראו בחודש ספטמבר 1998 מחזות האינתיפאדה הקלסיים – יידויי אבנים, בקבוקי תבערה, כדורי גומי וגז מדמיע. מאז כוננה הרשות הפלשתינית, הולכים ומתהדקים הקשרים בין ערביי ישיע ל"ערביי הקו-הירוק". מדינת ישראל עדה לתהליך מואץ של "פלשתיניזציה" של ערביי ישראל, המכונים בתקשורת הערבית "הפלשתינים שבתוך הקו הירוק", וניצבת מולה חסרת-אונים.

למותר לציין שלפנינו מגמה מסוכנת ביותר, שאזרחי ישראל היהודים מתייחסים אליה משום מה בשלוות-נפש. יותר ויותר עובדות התגלו בשנה האחרונה, שהוכיחו את מידת שיתוף-הפעולה הטרוריסטי משני עברי הקו הירוק. המחבל שהתפוצץ בדיזנגוף במרס 1996 הובר, כזכור, בידי ערביי ישראל. גם משאית התופת שנתגלתה בתל-שבע בשנת 1996, הועברה על-ידי ערביי ישראל. ב-6.2.98 נגנבה ממוצב בצפון הארץ בט"שית – רכב סיור ועליו מתקונים מיוחדים לפעילות ביטחון שוטף. כעבור יומיים נמצאה הבט"שית ללא כלי הנשק וציוד הקשר, ואז התברר שהגנב היה גשש בדואי לשעבר, שמכר את הציוד לרשות הפלשתינית. בעקבות דרישה תקיפה של צה"ל הוחזר הציוד.

במערכת הביטחון מוטרדים מהעובדה, שבמקרה של עימות אלים בין כוחות צה"ל לכוחות הפלשתיניים עלולים ערביי ישראל, שכבר חוו אינתיפאדה פנימית, להצטרף בפועל לעזרת הפלשתינים, ולבצע פיגועים רצחניים – כבר היה מקרה שבו נרצחו שלושה חיילים במאהל ליד קיבוץ

"ההשתייכות של העם הפלשתיני בתוך הקו הירוק היא ללאומיות הערבית וללאומיות הפלשתינית... אנחנו חלק בלתי נפרד מעמנו הפלשתיני, אולם בגלל מיקומו הגיאוגרפי אנחנו נחשבים תושבי ישראל ונושאים את תעודות הזהות שלה... אנו גאים בזהותנו הפלשתינית ובהשתייכות אליה, ועודנו בוקעים ממעיין מורשתנו, תרבותנו וההיסטוריה הפלשתינית המקורית שלנו... אנו הפלשתינים בישראל כואבים את כאב אחינו הפלשתינים היכן שהם נמצאים, האומה שלהם היא אומתנו, חלומם הוא חלומנו, אנו בעלי אותו הדם ומנסים לחיות בשלום עם מצב זה..."

ת הדברים האלה אמר דרוויש ראבי, אחד המועמדים לראשות המועצה המקומית ג'לג'וליה, בריאיון לביטאון הרשות הפלשתינית, **אל-חייאת אל-ג'דידה** ב-5.11.98, בתקופת מערכת הבחירות המקומיות בישראל. דומה שאין כמותם לתאר את תחושת הזהות הכפולה של ערביי ישראל, המתגבשת במיוחד מאז כינון האוטונומיה ביו"ש: אזרחות ישראלית – פרי תקלה היסטורית – ולאומיות פלשתינית, פרי שייכות תרבותית ואתנית.

שאלת נאמנותם של ערביי ישראל למדינת ישראל, ראשיתה עם כינונה של מדינת היהודים. אין מדובר בשאלה תיאורטית גרידא, שכן יש לנושא השלכות מעשיות מרחיקות-לכת, בעיקר בכל הקשור לתחום הפוליטי. שאלת ה"רוב היהודי" עלתה על סדר היום ביתר שאת בימי שלטון השמאל, בשנים 96-1992, לאחר שממשלת ישראל נקטה מהלכים מדיניים מרחיקי-לכת – הקמת רשות פלשתינית עצמאית ביו"ש, נסיגה מחבלי ארץ-ישראל

העיתונאי חגי הוברמן הוא כותב הצפה ביו"ש ובחבל עזה. עיקר התמחותו היא הזיקה שבין הרשות הפלשתינית לערביי ישראל. ח"ה פרסם בעבר **בנתיב**.

גלעד בידי ערבים ישראלים – ואולי אף להצטרף בפועל לכוחות הפלשתינים.

חשש נוסף הוא מפני יכולת ערביי ישראל לשבש את שגרת החיים במדינה. תוואי נחל עירון, שאצלנו מתקשים משום מה לכנותו עד עצם היום הזה "יואדי ערה", להזכיר, הוא ציר תנועה מרכזי המחבר את מישור החוף עם צפון הארץ. רוב התנועה האזרחית והצבאית בין מרכז הארץ והצפון נעה בציר תנועה זה, העובר בתוך כפרים ערביים צפופים. על-פי אחד התסריטים, ערביי נחל עירון יחסמו את הצירים המולטיים לשומרון באמצעות מחסומי אבנים, יידווי אבנים ובקבוקי תבערה על כוחות צה"ל שינועו לשומרון. לא מן הנמנע שייעשה אף שימוש בציד מכוני הנדסי כבד – דחפורים וכו' – להרס הכבישים והתשתית כגון החשמל ורשת הטלפונים. עימותים מסוג זה מן הדין שישתיימו בנפגעים ערבים. כך תוכן תשתית למעמד של "שאהידים" בקרב ערביי ישראל, על כל המשמעות שיש לדבר על ההסתה בקרב ציבור ערביי ישראל בכלל ובקרב התנועה האיסלאמית בפרט. בתרחישים סודיים שהוכנו במערכת הביטחון נדונה האפשרות שצה"ל יאלץ להזרים כוחות לנקודות מפתח בשומרון, במקרה של עימות ישראלי-פלשתיני.

בנחל עירון, להזכיר, ישנם שני יישובים יהודיים – קציר ומיעמי – העלולים להיות מכותרים מכל עבריהם: בערביי ישראל ובפלשתינים מצפון השומרון, במקרה של עימות אלים.

חשש נוסף במערכת הביטחון הוא מפני ניסיונות השתלטות של ערביי ישראל, במקרה של עימות ישראלי-פלשתיני, על תחנות משטרה, ואולי אף על בסיסי צה"ל הקרובים לאזורם, בניסיון להשתלט על אמצעי לחימה ולשבש את פעילות צה"ל. תחנת המשטרה באום אל-פאחם כבר הוצתה בתקופת האינתיפאדה, ובמהומות שהיו בעיר בסוף ספטמבר 1998 חולצו ממנה, תחת שמירה, החיילות ששירתו בתחנת חלוקת מסכות האביב.

הציבור הישראלי, המושפע על-ידי תקשורת מגמתית שהטילה את עיקר האחריות במתרחש על צה"ל ומשרד הביטחון, לא גילה כל עניין בנעשה באום אל-פאחם, גם כשבקבוקי התבערה החלו להתעופף באוויר, בהתפרעויות שהיו בעיר בסוף ספטמבר 1998. אולם מן הדין לזכור, שבניגוד ללאומנות הפלשתינית ביש"ע, שמנסים לפתור אותה בסיסמאות פופוליסטיות של "הפרדה", "נסיגה" או "מדינה", כאן מדובר בלאומנות פלשתינית הולכת וגוברת בתוך מדינת ישראל, בלבה פנימה ממש.

ב-18.9.98 נערך באום אל-פאחם כינוס רב-משתתפים. "עשרות אלפי תושבים פלשתינים מהמשולש, מהגליל, מהנגב ומירושלים נשבעו להגן על מסגד אל-אקצה המבורך מפני כל פגיעה" – התפעם ביטאונה הרשמי של הרשות הפלשתינית, **אל-חיאא אל-ג'דידה** (20.9.98):

המשתתפים בעצרת אל-אקצה השלישית, שנפתחה שלוש באום אל-פאחם, חזרו שלוש פעמים, אחרי השייח' עכרמה צברי, המופתי הכללי של ירושלים ושל המקומות הקדושים הפלשתיניים, על הקריאה 'אני נשבע באללה הגדול שאגן על מסגד אל-אקצה'. בעצרת שארגנה התנועה האיסלאמית נאספו תרומות

חומריות. נשים תרמו את עדי הזהב שלהן למען השמירה על מסגד אל-אקצה...

גם בכפר מנדא, בגליל התחתון, הסתיימה באותו היום עצרת תחת הכותרת "ירושלים בלבנו". אורח הכבוד של העצרת היה עימאד פלוגי, שר-הדואר והתקשורת של הרשות הפלשתינית, לשעבר איש החמאס.

"עם אחד – משני עברי הקו הירוק"

תופעה מסוכנת זו באה לידי ביטוי באופנים שונים, שהעיקרי בהם – ביקורים בלתי-פוסקים של ערביי ישראל בשטחי הרשות הפלשתינית, ובעיקר חילופי משלחות דרך קבע בין שני חלקי האוכלוסיות. העיתונות הפלשתינית גדושה בדיווחים מפורטים ומעודדים על ביקורים ופגישות אלה. המינוח קבוע: כולנו אחים, כולנו עם אחד, הפלשתינים שב"פנים" והפלשתינים ש"בחוץ", בתוך "פלסטין אחת" המופיעה על מפות הרשות הפלשתינית מן הים עד הירדן, ללא זכר למדינת ישראל.

ב-3.12.98 דיווח ביטאון הרשות הפלשתינית **אל-חיאא אל-ג'דידה** כי

משלחת מסחינין ומאום אל-פאחם ביקרה שלוש את הגדוד השני של כוחות אבטחת הנשיאות, כוח 17... ראש המשלחת האורחת הביע את שמחתו ושמחתם של חברי המשלחת על הימצאותם בין אחיהם על אדמת עזה, אדמת העמידה האיתנה והגיבורים שזרקו אבנים, והודה לרשות הלאומית על ההישג שהשיגה כדי להבטיח ביטחון לבני עמנו...

ב-25.11.98 דיווח **אל-חיאא אל-ג'דידה** על ביקור של משלחת "מהמועצה האזורית של הכפרים הבלתי מוכרים באיזור באר-שבע", כלשון העיתון, בעירה בני סוהילה ברצועה. העיתון מסר כי בפגישה "נערך דיון על הדרכים לשתוף-פעולה, והדגשת קשרי האחוה הקושרים בין התושבים בעזה ובתוך הקו הירוק". **אל-חיאא אל-ג'דידה** ציין כי "עטיה אל-עאסם, ראש המשלחת האורחת, הביע את תודתו על קבלת הפנים היפה, והדגיש את העזרה לעמנו בתוך הקו הירוק ובבאר-שבע, במיוחד של הרשות הפלשתינית והנשיא יאסר ערפאת".

ב-29.11.98 דיווח העיתון הפלשתיני הירושלמי **אל-קודס** כי

משלחת מתושבי אום אל-פאחם, ערה וערעה ביקרה אתמול במטה המועצה המחוקקת בעזה. בקבלת הפנים של המשלחת היו איברהים אבו אל-נרא, הסגן הראשון של יו"ר המועצה המחוקקת... בסיום דבריו שיבח אבו אל-נרא את עמדת התושבים ועמידתם איתן בפנים מול הצעדים הישראליים. הוא הדגיש שהמכשולים והצעדים הישראליים והמרחקים לא יפרידו בינינו לבין אחינו. כולנו עם אחד.

ועוד ידיעה **מאל-חיאא אל-ג'דידה**, ב-20.10.98:

גנרל מאזן עז אלדין הביע את שמחתו והערכתו לביקור שערכו תושבינו בתוך הקו הירוק לאזורי הרשות הלאומית... גנרל עז אלדין שיבח את עמדות בני עמנו בתוך הקו הירוק בהתנגדותם לפעולות תגובתיות והבלתי־מוסריות של השלטונות הישראליים – הפקעת אדמות וגירוש חפים מפשע, כדי להקים קן התנחלותי ומחנות אימונים של הצבא הישראלי...

ב-10.8.98 דיווח **אל-חיאא אל-ג'ידידה** על ביקור בעזה של משלחת מהעירייה בקעה אל-עריבה בואדי ערה:

עיריית עזה קיבלה את פני המשלחת מבקעה אל-עריבה בתוך הקו הירוק, שמטנה 50 איש ואישה מתחומים פוליטיים ומקצועיים מגוונים, בראשות כפאח מסראווה, האחראית על יחסי הציבור בעיריית בקעה. המשלחת פגשה בבית העירייה את ראש העירייה והאישים הבכירים בה. עאון אל-שאווה בירך את המשלחת והביע את שמחת תושבי עזה ועירייתם לקבל את פני האחים, והדגיש את חשיבות המפגש כדבר המגבש ומדגיש את השורשים והגורל המשותפים. הוא קרא לבני העם הפלשתיני בתוך הקו הירוק להגיש סיוע לאחיהם בגדה ובעזה. ראש המשלחת הודתה, מצדה, לאחראי הפלשתיני על היחסים הבינלאומיים והמפקחים עליו, על ארגון הנסיעה לעזה, ואמרה שהביקור הוא צעד של מחויבות הדדית עם בני עמנו בעזה. מסראווה הפנתה שאלה לראש העירייה בנוגע למהות התחומים בהם יכולים בני העם הפלשתיני בתוך הקו הירוק לסייע לאחיהם בגדה ובעזה. אל-שאווה השיב שקיימים מספר תחומים בהם יכולים לסייע האחים בתוך הקו הירוק. הנשוא הראשון הוא ערעור יסודות הממשלה הישראלית הקיצונית ולעשות להפלתה מבחינה פרלמנטרית. כמו כן הם יכולים להשתמש בקול הבוחר כדי להביא לבחירת ממשלה מתונה שתהיה חיובית ברצונה להשיג שלום. אל-שאווה, אשר מתזיק גם במשרת ראש איגוד העיריות והרשויות המקומיות, הודיע למשלחת שהאיגוד החליט בישיבתו האחרונה שנערכה בגנין לייסד קשרים ולקיים מפגשים עם הוועדה המחוזית הערבית של הרשויות המקומיות בתוך ישראל, מתוך כוונה ליצור שיתוף-פעולה ולהעלות את הדבקות והמחויבות ההדדית בין בני עמנו.

ב-2.11.98 דיווח **אל-חיאא אל-ג'ידידה**:

משלחת של החזית הערבית הפלשתינית, בראשות חבר הוועדה המרכזית של החזית, סעיד שוויכי, ערכה אתמול ביקור במטה החזית הדמוקרטית לשלום ולשיוויון, מתוך סולידריות עם תושבי כפר סמחאתא המהגרים... המשלחת נפגשה עם אנשי החזית, ובראשם חבר המשרד המדיני ומזכיר סניף המפלגה בחיפה עיסאם נחול, ראש הוועדה המחוזית לתגנה על זכויות המהגרים בתוך הקו הירוק, והאחראי על תנועת בני השיבה מתושבי כפר סמחאתא המהגרים, עבד אל-האדי מוחמד חוראני. שוויכי קרא לאחדות

השורה והבית הפלשתיני בפנים ובחוץ, ולצורך בשיבת כל תושבינו המהגרים אל כפריהם... הוא הדגיש שבני עמנו הם יחידה אחת, שאין להפרידה...

ב-16.8.98 דיווח **אל-חיאא אל-ג'ידידה** כי "משלחת של ערביי הפנים בראשות יונס ג'בארין, ראש אגודת אל-נאדא באום אל-פאחם, ביקרו בעיריית חברון, שם נפגשו עם מוסטפה עבד אל-נתשה, ראש העירייה, אשר הסביר להם באופן מקיף את מצב העיר על פניו השונים. המשלחת תרמה עשרת אלפים שקל, חלק מזה לטובת מגור הנכים בעיר".

וב-29.8.98 דיווחה הטלוויזיה הפלשתינית כי שרת הרווחה של הרשות, אינטיסאר אל-זויר, היא אוס-ג'יהאד, אמרה בפגישה עם משלחת של ערביי הגליל: "אנו חשים אושר וגאווה להיפגש עמכם, משום שפגישות אלה מעמיקות את יסודות המאבק, האחוה והלאומיות בינינו, משום שמאבקנו הנו מאבק משותף למען זכויות עמנו לחירות ועצמאות ולהשגת זכויותיכם המלאות". וידיעה בעיתון **אל-קודס** ב-17.8.98: "חבר המועצה המחוקקת, אבו אל-נרא, קיבל משלחת של פלשתינים מישראל... אבו אל-נרא שיבח את עמדות הפלשתינים בישראל, התנגדותם למדיניות הממשלה הישראלית, ודבקו באתם לנכח הניסיונות לפורר אותם". ועוד ידיעה ב**אל-חיאא אל-ג'ידידה**, ב-30.7.98, על ביקור ברצועה של משלחת מהכפרים שעב ותמרה שבגליל בחסות "ועדת הקשרים עם תושבי פלשתינ הכבושה" של הרשות הפלשתינית:

גנרל אל-עארז בירך את המשלחת ואמר: הימצאותכם כאן היום בינינו מבטאת את העובדה שאנו דוחים את החלוקה, וביקורים אלה מבטאים את הקשר ההדדי בין בני עמנו בפלשתינ, ואנו חוזקים בזכות עמנו ובזכותכם ובזכות אחדותנו הלאומית... מרשד חלאילה, מזכיר איזור הגליל המערבי במפלגה הדמוקרטית הערבית אמר: ביקורנו במחנה על שם החלל פאזי ג'ראד הינו ביקור של אחוה המגשים את הקשר ההדדי והאחדות על אף הצעדים הציוניים החוצצים בין בני העם האחד.

ב-28.12.97 ערכה משלחת מהכפר עראבה שבגליל ביקור במפקדה הכללית של משטרת עזה, שם נפגשה עם מפכ"ל המשטרה הפלשתינית ע'אזי ג'יבאלי, המבוקש בידי ישראל על ביצוע פיגועי טרור נגד ישראלים באזור שכם, שבראשם ירי לעבר מכוניתו של הרב אליקים לבנון מאלון-מורה. **אל-חיאא אל-ג'ידידה** סיפר למחרת כי "ראש מועצת הכפר הדגיש בפגישה את חשיבות התלכדותם של בני העם האחד, ואמר כי העם הפלשתיני הוא גוף אחד שאינו ניתן לחלוקה, בין אם מדובר בשטחי 1948 ובין אם מדובר בשטחי הרשות הפלשתינית".

ע'אזי ג'יבאלי, מסתבר, הוא לא סתם מחבל מבוקש, אלא גם מארח מבוקש. ב-15.3.98 ביקרה אצלו משלחת נוספת מישראל, הפעם מהעיר הגלילית שפרעם, בראשות חבר מועצת העיר כארם צבח. ג'יבאלי "הסביר לארחיו את דרכי פעולת המשטרה הפלשתינית בכל מחלקותיה ואת המשימות המוטלות על כתפיהן". בהמשך השיחה הדגיש

המחבל את "עומק הקשרים ושיתוף-הפעולה בין הפלשתינים בשטחי הרשות הפלשתינית לבין הפלשתינים בתוך גבולות 48".

אלה רק דוגמאות ספורות מן הביקורים הבלתי-פוסקים של משלחות ערביי ישראל בשטחי האוטונומיה. אום אל-פאחם היא דוגמה מאלפת לקשרים הערביים המתהדקים בין שני עברי הקו הירוק. באוגוסט 1998 קיבלו שלושים סטודנטים וסטודנטיות, בוגרי המכללה למדעים ולאסלאם באום אל-פאחם, תואר ראשון באוניברסיטת חברון, לאחר שסיימו שנת לימודים אקדמית בפקולטה להלכה איסלאמית. ביטאון הרשות הפלשתינית **אל-חייאת אל-ג'זידה** ידע לספר (ב-9.8.98) כי אוניברסיטת חברון מתכננת לפתוח שלוחה באום אל-פאחם בתחילת השנה הבאה, ותשלח מרצים ללמד במכללה בעיר הערבית הגדולה במשולש.

ייתכן גם שבאום אל-פאחם התגנעו לשבחים ששמעו בפברואר 1998 על תרומתם לאינתיפאדה. היה זה בביקור בעזה של משלחת מעירים, שכללה 150 גברים ונשים שייצגו מוסדות שונים. בין היתר התארחו בלשכתה של סוהא ערפאת, אשתו של "הראיס". העיתון **אל-קודס** דיווח (ב-15.2.98) כי הגברת הפלשתינית הראשונה "הביעה את שמחתה על הפגישה עם בני עמנו שבתוך ישראל על אדמת עזה המשוחררת", ואילו שר התקשורת הפלשתיני, עימאד פאלוגי, שנכח בפגישה, דיבר על המאבק של תושבי אום אל-פחם במשך שנים ארוכות "ובמיוחד במהלך האינתיפאדה המבורכת". על-פי הידיעה **באל-קודס** פאלוגי "העביר את ברכתו של ערפאת ואת הערכתו לחלקם בהשרשת הזהות הפלשתינית, למרות כל המזימות הציוניות שנועדו למחקה".

חברת מועצת עיריית אום אל-פחם, עטאף ג'יבארין – סיפר העיתון הפלשתיני – הדגישה כי בשיחה עם המארחים הפלשתינים כי "שאיפותינו ומטרותינו זהות". היא הוסיפה כי "הנהגת עמנו היא אחת ויחידה, ולא ניתן להפריד בין מי שבתוך ישראל ומי שמחוץ לה, מאחר שעמנו הפלשתיני הוא עם אחד בכל מקומות הימצאו".

ילדים מהגליל בקייטנות הפלשתיניות

הקשרים משני עברי הקו הירוק, ראוי לציין, מתחילים מגיל ילדות. תופעה החולכת ורווחת מאז כינון האוטונומיה היא טיולים מאורגנים של בתי-הספר בגליל ובמשולש לרשות הפלשתינית, למפגשים עם ילדים בגילאים מקבילים. במחסומי צה"ל ברצועה נראים מדי פעם עשרות אוטובוסים עמוסי ילדים מהגליל והמשולש, עושים דרכם לשטחי האוטונומיה. הילדים, אזרחים ישראלים להזכיר, לבושים כמעט תמיד בתלבושת אחידה: צבעי שחור-ירוק-אדום, כצבעי דגל אש"ף. הפעילות כוללת סיור יחדיו ברצועה יחד עם בית-ספר הפלשתיני ברצועה. הסיורים הללו נהגו להסתיים בדרך כלל במצעד מעין-צבאי, בהליכה בסך בשמאל-ימין, על מסלול המראה של דהאניה, עוד לפני חנוכת השדה אחרי הסכם ויי.

תכנית הביקורים ההדדית של הנוער נקראת "ילדים לא גבולות", כיאה למגמה שתכליתה מחיקת הקו הירוק. כמו

שתיאר **אל-חייאת אל-ג'זידה** ב-4.8.98: "משלחת התכנית ילדים ללא גבולות" סיימה ביקור בעיר נצרת. ילדים ממחנה אל-פואר ובית הילד בחברון ביקרה ברשת המרכזים הציבוריים השייכת לעיריית נצרת... "וכו' וכו'. הקשר ההדוק ביותר התקיים במהלך מחנות הקיץ של הרשות הפלשתינית, שהיו למעשה קייטנות צבאיות לכל דבר, עם אימוני נשק, הסתערות וכו'. בקייטנות אלה השתתפו רבים מילדי ערביי ישראל. "מחר יחלו פעילויות מחנות הקיץ המשותפים לילדים ולילדות מהגדה המערבית ורצועת עזה ומתוך הקו הירוק" – מספר **אל-חייאת אל-ג'זידה** ב-14.7.98 – "במטרה להמשיך את הגיבוש בין ילדי עמנו בשני מחנות, ביפו ובנצרת".

כעבור עשרה ימים, ב-24.7.98, מתאר אותו הביטאון:

מחנה ירצף ללא גבולות' למחוזות סלפית ושכם בהשתתפות 200 נערים. המחנות הללו כוללים פעילויות רבות והרצאות ואימונים מועילים, ומגבשים את כישרונות המשתתפים ומעשירים את ידיעותיהם... במחנה הזה משתתפים 300 נערים, מהם 100 ממחוזות המולדת ו-200 מהנערים הערבים מהפנים... במסגרת תכניתה השנתית שוקדת המנהלה הכללית לנוער על מתיחת גשרים עם אחינו ערביי הפנים על-ידי תיאום עם כל המוסדות הלאומיים בתוך הקו הירוק, וכבר השתתפו מספר גדול של בני נוער במחנות הקיץ שהוקמו בשרעם ובכאוכב אל-הירא ובנצרת בתקופה שבין 12-20 ביולי...

וידיעה נוספת, מ-27.7.98:

הנוער הערבי התאחד עם הנערים הפלשתינים מיד עם הגיעם למחנה. הגיעו שתי משלחות, מהגליל ומחברון, למחנה הקבע של משרד הנוער והספורט כדי להשתתף בפעולות המחנה הערבי השלישי... הממונה מטעם המשרד בירך את המשלחות הערביות על בואן לפלשתין... הוא הדגיש לשתי המשלחות שהימצאותן היום בפלשתין מדגישה את אחדות התקוות הערביות המשותפות והוסיף: 'כמה היינו מקווים שיהיו עמנו כל נערי האומה הערבית כדי שנצא כולנו יחד לעבר ירושלים בירת מדינתנו הפלשתינית העצמאית.

ולמחרת דיווח אותו העיתון: "משלחת הנוער של הגליל בתוך הקו הירוק הביעה את שמחתה על ההשתתפות בפעילות המחנה השלישי. המשלחת שיבחה את המאמצים המבורכים של משרד הנוער והספורט ומנהלת המחנות..." כעבור יומיים, ב-29.7.98, דיווח **אל-קודס**: "אתמול ביקרה משלחת תלמידים ממחנה הפליטים בלאטה במחנה הקיץ ביפו תחת הסיסמה 'הכר את מולדתך'. עוסאמה אגרביה, מנהלת בית-הספר, בירכה בנאומה את המשלחת בהדגישה את עומק הקשר ההדדי בין בני עמנו". וב-3.8.98 נמסר **באל-קודס** כי: "בשבת נפתח מחנה אבר-עמאר לנוער הדרום – אל-ערוב ובית-לחם, בהשתתפות 300 נערים ונערות מחברון ומבית-לחם... משלחות מעזה וכן משלחות מיפלשתין שבפנים" (קרי: מדינת ישראל, על-פי המינוח של אש"ף).

ועוד ידיעה, באותו העיתון, באותו היום: "נבחרת כוכבי אום אל-פאחם מתוך 'פלסטין שבפנים' התארחת למשחק כדורגל במגרש עיריית שכם... במשחק נכחו מספר גדול של אישים לאומיים... ראש משלחת אום אל-פאחם עודד את הקהל לאחדות הלאומית בין העם הפלשתיני בכל האזורים..."

הפגנות הזדהות של ערביי ישראל עם הפלשתינים

לק מההזדהות הערבית בישראל עם הרשות הפלשתינית באה לידי ביטוי בעצרות ההזדהות עם הנושאים המטרידים את הפלשתינים, עצרות שנראו יותר ויותר ברחובות הערים והכפרים הערביים בישראל. בתחילת חודש דצמבר 1998, אחרי החתימה על הסכם ויי, כאשר רחובות יהודה ושומרון סערו בהתפרעויות שנודעו בכינוי "אינתיפאדת האסירים" (בדרישה לשחרר מחבלים רוצחים מהכלא הישראלי במסגרת ההסכם), מלאו גם רחובות הערים והכפרים הערביים בישראל בהפגנות תמיכה בדרישה הפלשתינית. בנצרת, למשל, נערכה ב-5.12.98 הפגנת ענק שארגן גוף הקרוי "אגודת יידי העצור והאסיר", במחאה על אי-שחרור המחבלים. "בהפגנה השתתפו ראש עיריית נצרת וסגנו, מספר חברים ממועצת העיר, חברי "אגודת העצור והאסיר" וח"כ ד"ר אחמד סעד" – דיווח **אל-חיאא אל-ג'דידה** ב-6.12.98. ראש עיריית נצרת, סוהיל זיאב, אמר בהפגנה כי היא "מביעה את הזדהות תושבי נצרת ובני עמה עם האסירים הפלשתינים ובעיית אסירי 'הקו הירוק', שהיא חלק בלתי נפרד מהפתרון". באותו יום ביקרה משלחת מנצרת בביתו של מחבל משוחרר, מוחמד רגיא, בעיירה מייטילון שבאזור ג'נין, כדי לברך אותו על שחרורו מבית-הסוהר. בהפגנה אחרת, שנערכה בג'נין ב-12.12.98, במחאה על שכוחות הביטחון הרגו שני צעירים במהלך התפרעות קשה, השתתף גם ח"כ ואליד צאדק ממרצ.

"אתמול היתה תהלוכה המונית שארגן מועדון האסיר בג'נין" – דיווח **אל-חיאא אל-ג'דידה** ב-30.11.98, "בה הפגינו המשתתפים בתהלוכה וקראו סיסמאות שדרשו לשחרר את האסירים... בתהלוכה השתתפה משלחת מהחזית הדמוקרטית... ומשלחת מעיריית נצרת בראשות ראש-העירייה ראמו ג'ראיסה". יום קודם דיווח הביטחון הפלשתיני כי "משלחת מתחומי הקו הירוק ביקרה אתמול במחוז ג'נין... בראש המשלחת עמד ראש-עיריית נצרת... שעסק בדבריו ביחסי האחוה בין תושבי פלשתין משני צדי הקו הירוק".

קצינים פלשתינים ונשים ישראליות

תופעת הקשרים המתהדקים נובעת גם מקשרי נישואין. בעיתונות הפלשתינית מתפרסמות לא פעם מודעות שידוכים בסגנון: "פלשתיני מבית טוב מחפש כלה לנישואים כחולים". נישואים כחולים משמע – כלה עם תעודת זהות כחולה, ישראלית. קשרי הנישואין נוחים לשני הצדדים. הגורמים הפעילים

ביותר בתחום הזה הם מוכתרי הכפרים. כל מוכתר יודע, כי אזרח בכפרו הנושא תעודת זהות כחולה, המקלה מאד על תנועותיו בכל מקום, הוא מקור לשיפור כלכלי. לא במקרה מוכנים ערביי יש"ע לשלם סכומים ניכרים כדי לשאת ערביות ישראליות. ערביי ישראל מעדיפים גם הם נשים מישי"ע. הן פשוט זולות יותר מהישראליות. הנישואים הללו יצרו גם בעיה חדשה – בעיית אזרחים ישראלים המתגוררים בשטחי האוטונומיה. בקלקיליה, למשל, ישנם 500 בעלי תעודות זהות כחולות הגרים בעיר דרך קבע. מדובר כמובן בערביי ישראל הנושאים לערביות משטחי האוטונומיה, שבחרו לבנות את ביתם בשטח הפלשתיני דווקא. הדבר פשוט משתלם להם מכל בחינה אפשרית. רמת החיים שם זולה, ואת פרנסתם הם מוצאים בישראל, שבה המשכורות גבוהות לאין-ערוך. בעתות סגר הם היחידים שיכולים להיכנס ולצאת במעברים בלי בעיה.

התופעה בולטת בעיקר בקרב הבדואים בנגב. אלו אוהבים את בנות עזה יותר מהבדואיות הישראליות, משום שהן, לדעתם, "כנועות" יותר. עיירות הבדואים בנגב מלאות נשים נשואות השוהות בשטח ישראל שלא כחוק. למשטרה ולמערכת הביטחון אין מידע מדויק על היקף התופעה. המידע על כך מגיע באקראי (באחד הימים פנה בדואי מהנגב למנהל האזרחי, ו"הלשין" על תושבת עזה השוהה בעיירתו שלא כחוק. בירור שנערך במנהל האזרחי העלה, שהאישה היתה אשת האב של ה"מלשין". משהלך האב לעולמו חשש הבן שהכלה הצעירה תגזול את הירושה, ומיהר להלשין על נוכחותה).

בנושא הזה, מסתבר, יש לכוחות הביטחון הפלשתינים מעורבות רבה. בשנתיים האחרונות רבו התופעות של נישואי קצינים פלשתינים עם ערביות ישראליות, לרוב קרובות משפחה. כך נוצר מצב שדווקא בקצונה הפלשתינית, קרובי המשפחה שלהם מצויים בקרב ערביי ישראל. תופעה זו מעוררת דאגה רבה במערכת הביטחון הישראלית, אולם אין לאל ידה לשנות את המצב.

ח"כ דראושה: אנחנו חלק בלתי נפרד מהעם הפלשתיני

המובילים את מגמת הפלשתיניזציה של ערביי ישראל, בראש ובראשונה, הם חברי הכנסת הישראלים, שנשבעו אמונים למדינת ישראל, ומגלים יותר ויותר כי אמונם נתון דווקא לאויבה. ב-26.11.98, אחרי פתיחת שדה-התעופה הפלשתיני בדהאניה, התארחו ח"כ עבד אל-ואהב דראושה ועבד אל-מלכ דהאמשה בטלוויזיה הפלשתינית. התבטאויותיהם היו חד-משמעיות. דראושה:

כאשר נחתנו בשדה-התעופה הזה היתה הרגשתנו התפארות וגאווה על ההישג הגדול, בעל ההשפעה והחשוב של יותר עצמאות של עמנו הפלשתיני... נחתתי בהרבה שדות-תעופה ערביים ובינלאומיים ואף פעם לא היתה לי ההרגשה החמה, הטובה, הרגשת ההתלהבות, באף שדה-תעופה בעולם, כמו היום כאשר נחת המטוס שהעביר אותנו לשדה-התעופה הבינלאומי של עזה. הרגשתי שאני נוחת על אדמת פלשתין,

בשדה-תעופה פלשתיני, תחת ריבונות פלשתינית. כאשר ראיתי את הבחורים של פלשתינ, את קציני צבא השחרור האחראים על שדה-תעופה, את חברי המועצה המחוקקת ואת מזכ"ל הנשיאות בקבלת הפנים שלנו, הציפו אותנו רגשות אחווה ואושר מלא אשר לא ניתן לתיאור.

דהאמשה:

היינו הראשונים שבאו מהפנים, מפלשתינ 48, או ישראל כפי שהיא קרויה היום, כדי לברך על פתיחתו של שדה-תעופה, וכדי שנהיה הראשונים שינחנו בשדה-תעופה הזה. אנחנו רואים בפתיחת שדה-תעופה לבנה חדשה ונוספת בדרך לבניית מדינה פלשתינית מלאה ועצמאית בעלת ריבונות מלאה על אדמת המולדת ובירתה ירושלים.

לדראושה היה בסוף הריאיון משפט משמעותי ביותר:

הרשו לי לומר משפט לאנשינו האהובים בעזה... אנחנו שולחים בשם ציבור עמנו הפלשתיני שבפנים, את כל אהבתנו ואת כל התפארותנו לעם הנאבק של עזה, ולעמנו הפלשתיני הגיבור בכל מקום. הרשו לי לברך את העם הגיבור הזה על כל הישגיו ועל ההיסטוריה של המאבק שלו. היינו שם בזמן האינתיפאדה, היום בזמן ההישגים, ואם ירצה אלה, נבוא כשהמדינה הפלשתינית העצמאית כבר הוקמה על כל האדמה הפלשתינית ונחיה כולנו כאחים וכמשפחה במדינה פלשתינית אחת.

לא היתה זו ההתבטאות הראשונה של חברי כנסת ערביים בסגנון זה. ב-3.7.98 שודרה בטלוויזיה הפלשתינית תכנית אירוח, בהשתתפות צופים, עם שני חברי כנסת ערביים, עבד אל-ואהב דראושה וטאלב א-צאנע. נביא כאן תמליל מהתכנית, בקיצורים שאינם פוגעים בתוכן הדברים, המדברים בעד עצמם:

שדרן: "מפגש עם שני אחים פלשתינים שהגיעו אלינו מתוך הקו הירוק. שניים שמרימים ידם בדרשם את זכותם הפלשתינית הלגיטימית, עבד אל-ואהב דראושה וטאלב אל-צאנע. אני מודה לכם שבאתם אלינו לטלוויזיה הפלשתינית בתוך עירכם – עזה... ומה דעתך על עזה? דראושה: "...השבח לאל. אחרי המעבר במחסום ארז, ואני שונא את המעבר הזה, אני מקווה שגם שם תהיה משטרה פלשתינית... אני אישית חש גאווה, וההשתייכות הפלשתינית שלי למולדת זו, המולדת הפלשתינית המאחדת את כולנו, מתחזקת".

כשנשאל דראושה בנושא ירושלים, אמר: "זה לא שאנחנו תומכים בעם הפלשתיני בנושא ירושלים – עניין ירושלים הוא העניין שלנו. אנחנו חלק בלתי נפרד מהעם הפלשתיני, לכן הדאגה משותפת וגם התקווה משותפת". ובתשובה לשאלת צופה נוסף: "עמנו הפלשתיני לא יותר על זכותו, למרות שעברו חמישים שנה, אולם פלשתיני לא

ישכח את זכותו במולדת. בן יפו יישאר בן יפו מקורי... או נשארנו בעלי המולדת ואנו הפלשתינים שבתוך ישראל שהחזקנו בארצנו. למרות השלטון הצבאי, מדיניות הפגיעה ומדיניות האפליה הגזעית הנמשכות נגדנו, ואף-על-פי-כן נשארנו אחוזים בארצנו".

דראושה מוסיף ומספר כי הוא מברך על כל יזמה של מחנות קיץ משותפים לנוער פלשתינ ולנוער הקו הירוק: "כל שבוע מגיעות משלחות גדולות של המפלגה הערבית הדמוקרטית לביקור בעזה. גם היום הגענו בקבוצה של למעלה ממאה איש, נשים וגברים, לטיול של יומיים בעזה". וגם טאלב א-צאנע תרם את חלקו באותו השידור:

אנו שואפים לאחדות... זהו צורך פלשתיני. ובנוגע למה שאמר האח, 'קו ירוק' או 'בתוך הקו הירוק', אנחנו אומרים שהם מנסים לחלק אותנו ליערביי 48 וליערביי 67, אבל אנחנו נישאר בני עם פלשתיני אחד. אמנם יש לנו אזרחויות שונות, אבל בלבנו אנו נושאים את הכאב והתקווה הפלשתיניים.

בעצרת זיכרון ברמאללה שנערכה באמצע אפריל 1998, במלאת עשר שנים למותו של אברג'יהאד, מי שהיה סגנו של ערפאת בתקופת הטרור, ועמד בראש "מנגנון הגזרה המערבית" הרצחני, וחוסל בתוניס, אמר ח"כ עזמי בשארה: "אנו זקוקים לערכים שייצג אבו ג'יהאד יותר מאשר אנו זקוקים לאוויר לנשימה. ערביי היפנים הם בניו של העם הערבי הפלשתיני שהצטערו על מות הקדושים של אבו ג'יהאד. השאהיד אבו ג'יהאד ביטא את הקשר בין החופץ ליפנים ואת הקשר של הזרם הלאומי עם הזרם האיסלאמי".

שיא הקשר הפוליטי התגלם בבחירות לכנסת ב-1996, כאשר המפלגות הערביות קיבלו הנחיות מיאסר ערפאת כיצד להצביע. כתבת המפלגות של הערץ הראשון, קרן נויבך, חשפה את המידע בספרה **המרץ – בחירות 96** (הוצאת **ידיעות אחרונות**). נויבך מתארת את מה שנעשה מאחרי הקלעים במגזר הערבי:

בכירי הרשות הפלשתינית הפעילו את השפעתם אצל חברי הכנסת של המפלגות הערביות, כדי שאלה לא יפגעו בפרס ביום הבחירות. בפגישה שנערכה בין ח"כ מוחמד דראושה לאברמאזן, כשלושה שבועות לפני הבחירות, אמר אברמאזן, 'תדרו מהעץ שטיפסתם עליו. אנחנו מקבלים כל יום מכות מהישראלים ואנחנו שותקים, אז אתם תלכו להצביע, כי יש לכם תפקיד היסטורי'. ובאשר ללחץ שהפעילו חברי הכנסת הערבים על הממשלה לביטול הסגר, אמר אברמאזן: 'אל תתערבו לנו בעניינים. אתם תתעסקו בדרישות המקומיות שלכם מפרס'. אפילו ערפאת נקט מעורבות. בפגישה עם האשם מחמיד מחד"ש אמר 'הראיס': 'הסגר הוא זמני. פרס היה זה שעזר לנו לגייס מיליונים ממדינות זרות. דברים מסוג זה, שאמנם לא פורסמו בכלי התקשורת, טופטפו לציבור הערבי, והיתה להם השפעה משמעותית על קהל המצביעים הערבי, שבמקרה של תיקו ברחוב היהודי או יתרון קל לנתניהו, הוא עשוי להכריע בבחירות (עמ' 299).

העיתונאי פנחס ענברי, אחד המומחים בארץ למתרחש מאחורי הקלעים של הממסדים הפלשתיניים, כתב בספרו **בחרבות שלופות** (עמ' 2-251) כי גם ב-1992, ערב בחירות "המהפך", קיימו אישים במפלגת העבודה מגעים עקיפים עם אש"ף, להקמת "בלוק חוסס" עם המפלגות הערביות שהצהירו מראש על תמיכתן באש"ף. "האינטרסים המשותפים בין שכס לבין תוניס" – כתב ענברי – "הביא את כנעאן למפלגת העבודה עם הצעת אש"ף לסייע בגיבוש גוש חוסס עם המפלגות הערביות... סנה לא היה מוכן לספר על המגעים האלה, והמעייט בחשיבותם". וענברי מוסיף:

אחת הבקשות שמפלגת העבודה הפנתה לאש"ף היתה, שהארגון הפלשתיני לא יכריז על תמיכתו במפלגה. מפלגת העבודה הציבה לטעיד כנעאן תנאי לניהול השיחות – לשמור על סודיות מוחלטת. אם המגעים היו מתגלים, מפלגת העבודה היתה מנערת את חוצנה מהם מיד. התשובה של מפלגת העבודה היתה איפוא חיובית, אבל מסויגת. ערפאת ואברמאזן היו מרוצים מן התגובה של מפלגת העבודה, והחליטו לפתוח באירופה חמישה משרדי קישור עם ישראל... אחרי הבחירות חודש ערוץ התקשורת באמצעות סעידי כנעאן. הוא ערך מסע דילוגים בין קהיר ותוניס כאיש הקשר הראשי של רבין ואש"ף. הקשיים בשיחות וושינגטון הניעו את רבין לחפש תחליף למשלחת הפלשתינית ולמסלול השיחות היגע, ועד מהרה הוחלט להפגיש בפריס את רבין ואברמאזן...

והסוף ידוע: הסכם אוסלו.

תופעה מיוחדת במינה היא אחמד טיבי – אזרח ישראלי שהפך ליועצו של ראש הרשות הפלשתינית יאסר ערפאת. את מעמדו הבכיר כיועץ פלשתיני קיבע טיבי במשאומותן, שהתנהל באחוזות ויי באוקטובר 1998, על הסכם הנסיגה ביהודה ובשומרון. טיבי, אזרח ישראלי, היה חבר מלא במשלחת הפלשתינית. היה זה מעשה חסרת-תקדים בתולדות היחסים בין ישראל והפלשתינים.

תיאטרון בגליל מציג מחזה פלשתיני: "שב לחיפה"

פן נוסף של מגמת "הפלשתיניזציה" הוא בתחום התרבות והאמנות. ב-13.9.98 נפתחה "התערוכה הפלשתינית לרקמה ומורשת" בכפר איכסל בעמק יזרעאל, לא הרחק מתל-עדשים ונהלל. בטקס הפתיחה השתתפו המושל הצבאי של גינין גנרל זהיר מונצארה וחבר המועצה המחוקקת הפלשתינית ג'מאל שאטי. קיבל את פניהם באופן טבעי התושב הבכיר של הכפר, ח"כ עבד אל-ואהב דראושה. על-פי דיווחי התקשורת הפלשתינית, מונצארה "הוקיר את שיתוף-הפעולה בין בני העם הפלשתיני בכל המקומות שהם נמצאים בהם, והדגיש את פיתוח קשרי הקרבה והאמון בין בניו". משפט הסיום שלו היה: "עמנו נחוש להקים את מדינתו העצמאית על כל אדמתו הלאומית".

כשהסתיימה התערוכה, כעבור עשרה ימים, אמרה פטמה

עוויס, מתאמת הפרויקטים המקצועיים במחוז גינין, כי "האיחוד בגינין שואף להקים תערוכות רבות של מורשת ורקמה בתוך הקו הירוק, כדי לפתח את הפרויקט החי הזה".

בעיריה סחינין שבגליל העליון נפתח באמצע אוגוסט תיאטרון חדש – תיאטרון "אל-ג'ואל". ההצגה הראשונה שהעלה התיאטרון היה "שב לחיפה", מחזה המבוסס על ספרו של הסופר הפלשתיני עיסאן כנפני על בריחת ערביי חיפה וחלום השיבה שלהם. המנהל האדמיניסטרטיבי של התיאטרון הסביר במסיבת עיתונאים מדוע נבחרה דווקא הצגה זו להיות הראשונה: כי "הקמת התיאטרון באה לציון חמישים שנה לנאכבה ולעמידה האיתנה". הוא הוסיף בגאווה שההצגה "שב לחיפה" תוצג בתוך הקו הירוק ובשטחי הרשות הפלשתינית.

ב"פסטיבל סבסטיה הבינלאומי", שנערך בתחילת אוגוסט באוניברסיטת אג'יאה בשכס, סחטה תשואות ממושכות הזמרת מנצרת סלמה סלאמה, "כשהיא שרה לפלשתין ולירושלים, והנוער חזר על מילותיה 'פלשתין בחזית', ולחיקת המוסיקה מנצרת גילתה ביצוע מופלא" – כפי שהתפעל ביטאון הרשות **אל-חייאת אל-ג'ידידה** (5.8.98). ב-15.7.98 נפתח בשכס פסטיבל אמנותי, שארגנה אגודת הצדקה של בני יפו בשיתוף התאחדות בני יפו. נותן החסות היה יאסר ערפאת, וייצג אותו עו"ד עיסאן שקעה, חבר הוועד הפועל של אש"ף, תושב שכס. הכנס החל בפסוקי קוראן ובדקת דומייה לזכר ההרוגים הפלשתינים. לאחר ההמנון נשא נאום יו"ר התאחדות ערביי יפו, עומר סיקסיק, ש"סקר את סבל התושבים ביפו ואת הקשר שלהם עם בני עמם בגדה וברצועה" – על-פי דיווח **אל-חייאת אל-ג'ידידה** למחרת.

על פסטיבל גרש, בירדן, דיווח הביטאון הפלשתיני ב-9.8.98, כי "במשך יומיים רצופים הגישה להקת מוואל הנצרתית לאמנות עממית את האופרטה 'הבית' במסגרת השתתפותה בפסטיבל... האופרטה היא מעין דרשיח בשירה המתנהל בין רים, המסמלת את ירושלים, הבירה הרוחנית והמדינית של העם הפלשתיני, ובין חיליל, המסמל את ההגירה ממנה... האופרטה נכתבה על-ידי המשורר סמיח אל-קאסם... הלהקה הנצרתית לאמנות עממית נוסדה בשנת 1982 בחסות עיריית נצרת".

בתחילת פברואר 1998 פתח יאסר ערפאת, במלון קזבלנקה ברמאללה, את הטקס לציון "חמישים שנה לאסון 48". בטקס הפלשתיני השתתפו גם ראש ועדת המעקב העליונה של ערביי ישראל, איברהים נימר חוסיין, מזכ"ל המפלגה הקומוניסטית בישראל, מוחמד נפאע, ומזכ"ל "החזית הדמוקרטית לשלום ולשיוויון", מחמוד ברכה – כולם אזרחים ישראלים. מן הסתם אליהם התכוון שר-התרבות וההסברה הפלשתיני יאסר עבד רבו, כשאמר בטקס: "המפגש היום, לאחר חמישים שנה, מסמל את העובדה שאנו עם אחד. העם הפלשתיני, למרות השנים הארוכות של הטרגדיה והתבוסה, אשר עדיין דבק בלגיטימיות בינלאומית ובזכויותיו: זכות השיבה למולדתו, זכות ההגדרה העצמית, וזכות הקמת המדינה העצמאית ובירתה ירושלים".

ב-18.3.98 נערך בכפר יסיף בגליל יום עיון בנושא הזהות הפלשתינית, במסגרת טקס אזכרה לאינטלקטואל ערבי-ישראלי. בטקס השתתפו משכילים רבים מקרב

ערביי ישראל ומקרב הפלשתינים. דבריהם צוטטו בביטאון הרשות הפלשתינית **אל-חיאא אל-ג'דידה** (19.3.98). אמר ד"ר רמזי סלימאן:

אין ויכוח על כך שאנו חלק מהאומה הערבית וכי מה שמבדיל אותנו הוא מצבנו המיוחד מאז ה"אסוף" והקמת מדינת ישראל. הבסיס לדיון אודות ייחודיות הניסיון הפלשתיני בתוך מדינת ישראל טמון בהבנת הסתירה היסודית בין הציונות כתנועה התנחלותית לבין המיעוט הפלשתיני שנוטר במולדתנו...

וד"ר עזיז חידר אמר:

אנו יכולים לומר כי הצלחנו לגבש חוות-דעת המשותפת על קריאת תיגר על הצד הישראלי והציוני, זהות המשותפת על הזיכרון החברתי, על האהדה לעמנו, על התרבות הערבית ועל אורח-חיים משלנו. אנו צריכים להיות משוכנעים בכך שלא נשיג את מטרותינו האישיות אלא כאשר נשיג את מטרותינו החברתיות.

ח"כ עבד אל-מאלכ דהאמשה:

אנו ערבים פלשתינים, וזו עובדה שאף ברדעת לא מתכחש לה. בשבילנו, שנת 1948 היא שנת ה"אסוף" ולא יום של עצמאות, לא חג ולא חגיגה, ולא יעלה על הדעת שמישהו יבקש זאת מאתנו.

ח"כ האשם מחמיד:

ביום השנה החמישים להקמת מדינת ישראל, 300 אלף ערבים פלשתינים אזרחים במדינת ישראל עדיין פליטים בתוך מולדתם...

אוטונומיה בגליל – השלב הראשון

ר עיון האוטונומיה הולך ומחלחל אל תוך הציבור הערבי בישראל. לפי שעה הם מסתפקים בדרישה ל"אוטונומיה תרבותית". בבית-ספר ביפו נקטה בשנה האחרונה מנהלת בית-הספר יזמה עצמאית, והחלה ללמד תכנים ערביים ומוסלמיים עצמאיים. בבית-ספר בגליל מלמדים המורים משירי משוררים ערביים לאומיים, החורזים על "כיבוש ואבדן האדמה". בבית-הספר הערביים גוברת המגמה של הגברת לימוד ההיסטוריה הערבית, ופחות היסטוריה ישראלית. זו מגמה ההולכת ומתגברת. מה שלא מלמדים בבית-הספר, מקבלים הילדים בחינוך המשלים במסגדים.

שיתוף-פעולה פלילי

ש יתוף-פעולה שלילי ביותר משני צדי הקו הירוק מתבצע בתחום הפלילי – בעיקר גנבות רכב. לפלשתינים, המוגבלים בכניסתם לשטח ישראל, נוח שיש מי שעושה בשבילם את מלאכת הגנבה. המרחקים

הקצרים בין הכפרים הערביים במשולש לכפרי האוטונומיה מאפשרים לגנבי מכוניות במגזר הערבי בישראל להבריחן במהירות הבזק, בתוך דקות ספורות מרגע גנבתן, לשטחי האוטונומיה. אזלת-היד של משטרת ישראל בנושא גנבות הרכב מקבלת ביטוייה גם כאן. למשטרה אין כלים ואין יכולת למנוע את שיתוף-הפעולה "הפורח" הזה.

בתחילת 1998 נתגלה שיתוף-פעולה בנושא זיופי תקליטורים. תעשיית התקליטורים המזויפים בערי האוטונומיה – בעיקר ברמאללה ובחברון – פורחת, ואת השיווק מבצעים עבורם ערביי ישראל. לאלה אין שום בעיה להיכנס עם רכבם לשטח האוטונומיה, להעמיס ארגזים מלאי תקליטורים מזויפים, ולהיכנס בחזרה לשטח ישראל.

ב-10.3.98 נהרגו שלושה פלשתינים ושניים נפצעו, בתקרית ירי שאירעה במחסום תרקומיה, כ-15 ק"מ ממערב לחברון, כאשר רכב מסוג טרנזיט, שנשא לוחית זיהוי ישראלית (צהובה) והגיע מכיוון שטח ישראל, פרץ את המחסום בנסיעה לכיוון חברון. חייל צה"ל נפצע באורח קל מאד מפגיעת הרכב. חיילי המחסום שראו את הנעשה פתחו לעברו באש. בחקירה התברר כי בעל הרכב היה ערבי ישראלי מגילגוליה שבמשולש הקטן, שהעמיד את מכוניתו לרשות הפלשתינים מאידנה, כדי שהללו יוכלו לעבור ביתר קלות, בזכות לוחית הרישוי הצהובה, במחסום הישראלי. בגלל תקלה טכנית נתפסה דושת הדלק, והנהג לא הצליח לעצור את הרכב. התקרית חשפה את העובדה שערביי ישראל מעמידים לרשות הפלשתינים כל-י-רכב בעלי לוחית זיהוי ישראלית – אשר אינם עוברים בדיקות ביטחוניות במחסומים לאורך הקו הירוק – דבר שהוא בעל משמעות ביטחונית חמורה ומסוכנת ביותר.

בשבת, 9.1.99, הגיע לנצרת נציג רשמי של הרשות הפלשתינית, עזאם אל-אחמד – המכהן כשר-העבודה הפלשתיני, ואחראי גם על הקשרים ההדוקים בין הרשות הפלשתינית ועירק. לא היה זה ביקור נימוסין גרידא. אל-אחמד הגיע לעיר כנציג אישי של ערפאת לתווד בסכסוך בין רשימת "נצרת המאוחדת", שבמרכזה התנועה האיסלאמית, לרשימת חד"ש בנצרת.

הנציג הפלשתיני הבכיר התארח בביתו של סלמאן אבו-אחמד, יו"ר רשימת "נצרת המאוחדת". שבוע לפני-כן, ב-30.12.98, היה אותו סלמאן אבו-אחמד אורחו של ערפאת בעזה. הוא הגיע לעזה בראשות משלחת של ערביי נצרת. הביקור היה חלק ממהלך ההתערבות של הרשות הפלשתינית בסכסוך בין שתי הרשימות המוניציפליות בנצרת. נציגי הרשימות המסוכסכות "עלו לרגל" במהלך דצמבר 1998 לשכתו של ערפאת בעזה, והלה קרא להם "לשמור על אחדות המחנות ולהימנע מכל צעד העלול לקלקל את היחסים בין נוצרים ומוסלמים בעיר". הרשות הפלשתינית, מסתבר, מתייחסת כיום לנצרת כעיר פלשתינית לכל דבר.

במהלך ביקורו של אבו-אחמד הוא התארח גם אצל עיזי גיבאלי, המבוקש מס' 1 מידי הרשות הפלשתינית. ביטאון הרשות-הפלשתינית **אל-חיאא אל-ג'דידה** דיווח ב-31.12.98, כי גיבאלי בירך בתחילת הפגישה את הנוכחים, בהדגישו את "אחדות עמנו האחד, והצורך להתלכד ולהתאחד כדי להבטיח את הזכויות הפלשתיניות, עד להקמת המדינה הפלשתינית שבירתה ירושלים הקדושה

בהנהגת יאסר ערפאת". גם ראש עיריית נצרת, רמאז גירייסי, המליצו את חדי"ש, זומן ללשכת היו"ר כחלק ממסע התייוד.

ממשלת ישראל הביעה מחאה חריפה בפני הרשות הפלשתינית על התערבותה בסכסוך. אלא שממשלת ישראל, כך נדמה, נזעקה לנוכח התערבות זו מאוחר מדי. המעורבות הפלשתינית העמוקה בקרב ערביי ישראל – ובמיוחד בנצרת – נמשכת כבר תקופה ארוכה מאוד. בדיוק לפני שנה, ב-15.1.98, פרסם העיתון **אל-קודס** את הידיעה הבאה:

מקורות ישראליים מסרו שהנשיא יאסר ערפאת התערב לאחרונה במחלוקת שפרצה בין עיריית נצרת לראשי התנועה האיסלאמית בעיר, בנוגע לבעלות על הקרקע של בית הספר היסודי. ערפאת ביקש משני הצדדים להגיע לפתרון מוסכם. התערבותו של ערפאת באה על-פי בקשתם של אישים ערביים מהגליל שחששו מהידרדרות היחסים בין עיריית נצרת לחוגים איסלאמיים.

לא היה זה כמובן ביקור יחיד של אנשי נצרת ברשות הפלשתינית. ב-28.11.98, שבוע אחרי נסיגת צה"ל מרוב שטח צפון השומרון, ביקרה בגנין משלחת מנצרת, שכללה את ראש העירייה ראמו גירייסי. היו עמו ראשי מועצות נוספים של כפרים ערביים בישראל, ופעילים פוליטיים נוספים. בדברי ברכתו אמר גירייסי: "אנחנו מברכים את עצמנו ומברכים אתכם בהישג החשוב הזה של שחרור גנין". גירייסי הדגיש את תמיכת המוסדות והציבור של ערביי ה"פנים" – קרי, ערביי ישראל – בהחלטת הרשות הפלשתינית להכריז על מדינה פלשתינית ב-4 במאי. "לא יהיה שלום ללא המדינה הפלשתינית העצמאית ובירתה ירושלים", הכריז ראש העירייה הישראלי, שלא שכח לציין את "האחוה בין תושבי פלשתינ משני עברי הקו הירוק" ואת הצורך בשמירה על קשר והימנעות מפילוגים.

סיכום

התהליך היחסי בין ערביי ישי"ע לערביי הקו-הירוק היא אחת מתוצאות הלוואי המסוכנות ביותר של תהליכי אוסלו. שכן, בניגוד ללאומנות הפלשתינית בישי"ע, שמנסים לפתור בסיסמאות פופוליסטיות של "הפרדה", "נסיגה" או "מדינה", כאן מדובר בלאומנות

פלשתינית הולכת וגוברת בתוך מדינת ישראל, בלבה פנימה ממש.

אחת הדוגמאות המייצגות את הבעייתיות של הנאמנות הכפולה של ערביי ישראל בכל עצמתה היא התופעה הקרויה אחמד טיבי. אחמד טיבי הוא אזרח ישראל, המכהן – רשמית – כיועצו של ראש "הארגון לשחרור פלשתינ", מנהיג המרצחים יאסר ערפאת. יתרה מזו: טיבי שימש גם כ"מתווך" בין ראשי המדינה שהוא אזרח שלה, לבין הארגון לו הוא חייב את נאמנותו, והשתתף אישית בשירות המדיניות שהתקיימו באוקטובר 1998 באחוזת ויי בארצות-הברית. דווקא ממשלת רבין ז"ל מנעה את השתתפותו של אחמד טיבי במשא-ומתן עם הפלשתינים, בשיחות שהתקיימו בטאבה. ההנחיה של רבין ז"ל היתה ברורה: טיבי מגיע – השיחות נפסקות. למשלחת הישראלית היה אז "שטינקר" בצוות הפלשתיני: גיבריל רגיוב. האיבה בין רגיוב לטיבי היא מן המפורסמות. רגיוב היה מתקשר מעת לעת למשלחת הישראלית מהדיונים הפלשתיניים הפנימיים ומלשין: אחמד טיבי בחדר. הישראלים היו מאיימים, וטיבי היה יוצא מהחדר ויורד אבל וחפוי-ראש לעיתונאים.

בחודש ינואר 1998 עצר כוח של משמר הגבול, שהיה במחסום מצפון לרמאללה, רכב בעל לוחיות זיהוי ישראליות, לביקורת שגרתית. נוסעי הרכב טענו כי הרכב שייך לאחמד טיבי שנמצא באזור. השוטרים התבקשו לבצע את הבדיקה. כעבור מספר דקות הגיע למקום אחמד טיבי, והחל תוקף מילולית את שוטרי מג"ב. כוח של משטרת ישראל הוזעק למקום. מעדויות החיילים במקום עולה כי טיבי ירק לעברם, ולדברי אחד מהשוטרים במקום אמר לו: "אתה דרוזי, ולכן אתה משתף פעולה, והנעל שלי יותר נקייה מהמשפחה שלך". שוטרי המחסום העידו כי התנהגותו של טיבי היתה פרובוקטיבית.

למרות כל המעשים הנ"ל, ממשיך אחמד טיבי להיות אישיות רצויה בטרקליני השלטון, החברה והתקשורת בישראל.

דומה שלא רחוק היום שבו תיאלץ ממשלת ישראל – ואין זה משנה איזו אידיאולוגיה תהיה בשלטון – להעמיד בפני ערביי ישראל את הבררה בכל עצמתה: נאמנות מוחלטת למדינתם, על כל המשמעות של ניתוק הקשרים עם אחיהם הפלשתינים, או הסקת המסקנות מהנאמנות לשלטון הפלשתיני, דבר שיחייב אותם לחדול מליהנות מכל העולמות, ולהבין כי הבחירה באופציה השנייה נוטלת מהם את הפריבילגיה להישאר כגיס חמישי בלבה של מדינת ישראל ■